פגישתו של מר ל. אשכול, ראש הממשלה ושר הבטחון, עם חברי המזכירות של מערכת "רמזור",
שהתקיימה בביתו של ראש הממשלה במוצ"ש 9.1.65 (20.00)

נוכחים:	מר ל. אשכול	-	ראש הממשלה ושר הבטחון
	מר א. יפה	-	מזכיר מדיני לראש הממשלה
	מר א. אביחי	-	מזכיר לעניני ציבור לראש הממשלה
	מר א. אבנר	-	עוזר לראש הממשלה

חברי המזכירות של מערכת "רמזור": משה שלו, אמנון בירב, מרדכי שורר, טליה ליבני,
עוזרי ברעם, אמנון גולן, מיכאל בר-זוהר, מיכאל חריש

ראש הממשלה: לרשותכם.

מר ברעם: החברים הנמצאים כאן הם חברי המזכירות של מערכת "רמזור".

"רמזור" היה עד לפני שנה וחצי בטאון של ארגון הסטודנטים חברי מפא"י. מתוך נטיה להרחיב את חוג הקוראים ולשתף יותר אנשים בעריכה ובקריאה החלט לשתף פעולה עם ארגון הסטודנטים וחוגי הצעירים, וכאן, כפי שאמרתי נמצאים חברי המזכירות של המערכת. המערכת אושרה על-ידי הסתדרות הסטודנטים וחוגי הצעירים.

ראש הממשלה: כמה חברים במערכת?

מר ברעם: עשרים ומשהו.

ראש הממשלה: מי העורך?

מר ברעם: העורך של הגליון הראשון הייתי אני.

על הגליון הראשון הגיעו הדים פחות או יותר חיוביים אבל העתון נחסף, וכנראה שצעירים רבים ראו בו במת בטוי שלהם, אבל הוא הגיע לעתונות בגלל דבר שולי לגמרי.

ראש הממשלה: מה מחירו של העתון?

מר ברעם: ארבעים אגורות.

אנחנו מעונינים שהעתון יקבל תנופה ואנחנו מקוים שהראיון אתך יתן לו תנופה.

...2/

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

ראש הממשלה: אז תואילו לשלם.

מר ברעם: זו מטרת הפגישה היום.

אנחנו היינו רוצים שהפגישה תתנהל בצורת ראיון עם שאלות ותשובות ולא שהחברים ישאלו מקודם את שאלותיהם ושאתה תשיב על כולן אחר כך.

שלו ינחה את הדיון.

מר שלו: ניגש לענין ונכנסה לדבר לפי נושאים וכמובן שנדבר לפי הצבעה, השיטה תהיה של שאלה ותשובה. הנושא הראשון על בעיות חוץ ובטחון ובר-זוהר יהיה השואל הראשון.

מר בר-זוהר: נזדמן לי להיות בצרפת בביקורך שם בחודש יולי והשאלה שלי היא: פורסם, ואין לי ספק בכך שיחסי ישראל צרפת הם תקינים כפי שהיו, אבל לאחרונה המעוררה בעיה שנראית לי חמורה והיא: בעית ההסברה שלנו בצרפת. עד כה היינו בגן עדן, לא היו לנו מתחרים ערבים, אבל עכשיו יש בצרפת לשכה הסברה מצרית וישנה פעולה תעמולתית חזקה, ומצד שני הולכים ונוצרים קשרים בין צרפת ומדינות ערב, ונשאלת השאלה: האם מצידנו לא צריכה להיות יוזמה לפיתוח ההסברה שלנו באירופה? היתה פעם הצעה בענין זה אלא שהיא לא יצאה לפועל. שמעתי על תכנית מיוחדת אשר הבוא לבלום את ההשפעה הערבית ואשר עכשיו מתחילה להתפתח, האם אמנם יש כוונות בכיון זה?

ראש הממשלה: בדרך כלל צריך לחשוב שמדינת ישראל צריכה לעמוד על המשמר לא רק במדינה אחת. לישראל יש יחסים גלובליים כמעט, והייתי אומר: ידה בכל ויד כולם בה, חלילה; אני צריך להניח שמשרד החוץ, שהוא הממונה על כך, או ממשלת ישראל, צריכה להניח, שאנחנו עומדים על המשמר ונראה לחזק בכל מקום לפי מידת הצורך. אני נתקל בעובדה שתמיד נשאלת השאלה ביחס לצרפת דוקא ואינני מבין מדוע, מחר הלא אנחנו עלולים לעמוד בפני אותו מצב באנגליה למשל או בארץ אחרת, גם אנגליה הולכת ומסתדרת עם הערבים ואפשר הלא לשאול גם לגביה אותה שאלה וגם אז תנתן אותה התשובה.

אני רוצה להזכיר כאן שאנחנו רק מדינה אחת והערבים לעומתנו, אם הם מופיעים באיזה שהוא מקום הם מופיעים כ"תריסר השד" ומספרם 13, כמו שנאמר ברוסיה. הם גם מרשים לעצמם כנראה להוציא יותר כסף על עניני ראוה ועל ענינים כללו שהשואל ציין אותם, ואילו אנחנו אחרי הכל רק מדינה אחת קטנה ואנחנו שמים לב הרבה יותר ליסודות ולכלכלה בריאה. אנחנו שומעים עכשיו שכמה מן הארצות הערביות עומדות על עברי פי פחת וערב פשיטת רגל כלכלית אם מישהו לא יחוש לעזרתן כדי להציל אותן, והמצב הזה מעמיד וקובע לנו גבולות.

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]...

<u>ראש הממשלה:</u> אני אומר את הדברים האלה לא כדי להגיד שאנחנו יכולים להתיחס לזה לא ברצינות - הענין הוא רציני והמדינה שמה לזה לב ותשים לזה לב במידת ההכרח והצורך.

אני מבקש לידע ולהודיע שאנחנו מופיעים תמיד אחד מול 13, אנחנו יחידים ואנחנו צריכים להופיע בכל העולם. לנו יש קשרים עם 23 ארצות והערבים מופיעים גם בארצות אמריקה הלטינית שידידותן חשובה לנו מאד. אין ספק שהערבים ינסו לחתור תחתנו בארצות אפריקה ואסיה ודבר זה מטיל עלינו עבודה גדולה מאד לאחר הועידות ולאחר שנציגי המדינות הללו, לפי המנהגים שלהם, אינם עומדים לא בפיתוי ולא בלחץ, אם כי רבים מהם אומרים לנו אחר כך: אל תשימו לב. אבל המצב הזה תובע מאתנו מיד כח אדם ולפעמים גם כח כספי ויש לנו שם שגרירויות וקונסוליות. אפשר לבוא ולהגיד שצריך להגביר את ההסברה ואין ספק שצריך להגביר את ההסברה ומשום כך אמרתי שלנו יש גלובוס שלם.

מכל מקום, השאלה היא שאלה ואנחנו עושים מה שניתן לעשות בגבול יכולתנו ובגבול יכולתנו עלינו לעשות ולהגביר.

<u>מר חריש:</u> אחד ממוקדי ההסברה הערביים מתרכז בדור העתיד והם משקיעים שם כספים עצומים, ונראה כאילו הסטודנטים היהודים בארצות אלה איננו מנוצל דיו.

<u>ראש הממשלה:</u> זוהי שאלה נכונה ורצינית אבל אני לא אחשוש ואומר כי העגל לא רוצה לינוק. וכבר נאמר: יותר משהעגל רוצה לינוק הפרה רוצה להיניק.

אני שותף לדאגה ולקובלנה על הסטודנטים הישראלים בחו"ל ואני שומע דברים מסוג זה גם מהנציגות היהודית בכל ארצות העולם ונאמר שהסטודנטים שלנו כמעט ואינם רוצים אפילו להתרועע עם היהדות במקומות אלה. אני מניח ומסיק מזה שהם בכלל "נקפאים" אם לא להגיד "נבערים", אבל את זה לא אוכל להוכיח. נדמה לי שהבחורים הישראלים בחו"ל שוכחים שמאחוריהם עומדת ישראל.

נאמר פעם שכל חייל נושא בתרמילו את שרביט ~~מפקד~~ המפקד, כך כל אדם מישראל הנוסע לחו"ל חייב לשאת על שכמו את תרמיל הדאגות של מצוקה ישראל ודאגות ישראל ~~[illegible]~~ הן בקרב הישראליים והן בפגישתם עם אחרים.

אני אציע לשגרירויות שלנו לגייס את הישראלים הללו אם כי לא כל אחד מוכן להופיע בציבור ולנאום, יש אימת הציבור ויש החשש מפני האורות, אבל לו אפשר היה להקים אפילו בעזרה כספית...

<u>מר בר-זוהר:</u> זה קיים בצורה מצויינת.

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

....

ראש הממשלה: לשם אני נוטה לשים את החטא הזה ואת הפשע הזה, על סף ביתם של הסטודנטים הישראליים, ואולי גם בחורים שאינם סטודנטים ואשר נמצאים בחו"ל. אני בעד זה שבענין זה ייעשה.

אומרים שבחו"ל נמצאים 3,000 אנשים צעירים אשר לומדים בצורה זו או אחרת, ואין לי ספק שזה פוטנציאל רציני, ואם לא כולם אפילו חלק מהם, נניח 10%, או רק 150, - עד ששולחים מן הארץ 150 שליחים עוברים שנים מקונגרס לקונגרס ואילו בצורה כזו הם נמצאים שם, אבל יכול להיות שאין להם נכונות נפשית, ואם להעמיק חקור אולי זו תוצאה מן הדורות שלנו, מדרכי החינוך ומדרכי ההתפרקות, מהופעת ההתפרקות שתפסה אותנו לאחר המאמצים של המאבק, הפלמ"ח והמלחמה.

אתם אולי יודעים, בחקלאות כאשר זורעים תלתן או אספסת יש קציר ראשון, קציר שני, שלישי ורביעי, והקציר השלישי או הרביעי טוב מהקציר הראשון, ואתם אולי טובים מן השכבה הראשונה - וכפי שאמרתי, היתה התפרקות מערכים, מציונות וכו', ואולי זה קשור עם מה שעבר עלינו בארץ וצריך לעשות הכל כדי להפעיל את הפוטנציאל הזה כל זמן שהוא פוטנציאל בחו"ל, כי יכול להיות שהיינו רוצים לקלוט אותם בארץ או לפחות להבטיח שיחזרו כולם בזמן. אתם יודעים בודאי שגם כאן יש שאלה ודאגה וזה ענין אשר ראוי לטיפול.

מר יפה: יש ארגון ופעילות די גדולה.

מר אביחי: ועדת יחיל מגבירה את הפעולה הזו.

ראש הממשלה: בערבית נאמר: "חכי סוסתי עד שהקציר יצמח".

עכשיו בקונגרס מדובר רבות, והממשלה קיבלה על עצמה מעמסה נוספת וה' יודע שהיא לא יכולה לשאת אותה, והמעמסה היא אפילו בכסף ולא רק באנשים. אנחנו באנו ואמרנו: בשורה הראשונה אולי נביא אנשים מחו"ל, סטודנטים מחו"ל, כדי להסביר להם את ישראל, חשבנו שמכאן יצאו אנשים לגולה כדי להסביר להם את ישראל. פעם חשבנו שנח"ל יקבל על עצמו לספק לפעולה זו גדוד של אלף איש לשנה אבל אחר כך אמרו לי שזה לא הולך. התעוררו בענין זה ספיקות וחששות, נח"ל זה צבא, ויש הטוענים שאם אנחנו נכחיב לגולה אז צריך יהיה לבטל את ההסתדרות הציונית ואני חושש מזה מפני שלא כל כך מהר מקימים כתובות של מאות אלפי בתים. העבודה שלנו בין יהדות העולם בארצות הרווחה היא לקשור יהודים ויהודיות, בנים ובנות שירצו לבוא תוך מספר שנים ארצה, אנחנו מכים על הלבבות כדי שתוך מספר שנים יקום גל של עליה ארצה כי כוחנו כאן תלוי בעוד יהודים, ועוד יהודים יושבים שם.

...5/

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

...

<u>מר שורר:</u> השאלה שלי היא אקטואלית והיא נובעת מדבריך על הידידות שלנו עם המדינות בעולם. אף על פי שאני חושב שאנחנו צריכים להיות ידידים עם כל המדינות, אני שואל על מדינה אחת בלבד, אני שואל על תורכיה ושאלתי היא: האם אין לראות בקולות ובהדים הנשמעים כיום בתורכיה - אינני יודע אם הם באים מצד הממשלה - סימן לשינוי ערכים כלפי ישראל לטובת הערבים? האם אין לזה קשר לעמדה הניטרלית שנקטה ישראל בסכסוך קפריסין? והאם לאור העובדה שלתורכיה יש גבול משותף עם סוריה, ובעיקר לפי ההלכה שאנחנו פיתחנו והיא: שהמזרח התיכון איננו רק ערבי, ובקשר לזה נעשית על-ידינו פעולה ברוכה בפרס, - לא היה מקום להעדיף את תורכיה ולהתיצב לצידה?

<u>ראש הממשלה:</u> אני מבקש מקודם להוסיף עוד משהו בקשר לשאלתכם הראשונה על יחסי ישראל - צרפת. בתשובתי על שאלה זו אני מבקש להגיד שיש לנו יסוד להאמין לדברי המנהיגות הצרפתית גם בקרב העם וגם בממשלה, בדבר ידידותם לישראל.

אשר לשאלה בקשר לתורכיה: מסופקני אם אני יכול להגיד דבר שאפשר לפרסם אותו, אבל אגיד בכל זאת ואולי משהו ישאר מזה לפרסום: אין שום בטחון, או, אגיד כך: אין לנו יסוד לראות ראיה יותר מדי פסימית את ענין הקשרים שלנו עם תורכיה, ואת זה אני אומר מתוך טעמים פוליטיים.

ועכשיו אני מתקרב לאמת שאי-אפשר להגיד אותה: אין יסוד לחשוב שלו היינו מתיצבים מאחוריהם היה המצב שונה. אנחנו אמרנו: נהיה ניטרלים ובעצם הם כמעט ולא דרשו מאתנו יותר, במידה שאני יודע, וזה גם לא עלה על דעתם מפני שהם יודעים שגם אנחנו מסובכים. לכל מדינה יש משהו שמגיע לאו"ם והמיד קפריסין מצביעה יד אחת כמו תורכיה ואל נשכח שקפריסין קשורה אלינו מבחינה גיאוגרפית. ושוב אומר: אין בטחון שלו אמרנו: אנחנו נצביע יחד אתכם, היינו רוכשים אותם בכך, ואם זה אותו הענין הרי תמיד 13 חשובים ממדינה אחת, ודומני שבזה עניתי הכל, ובעצם אולי בכך אפשר להצדיק את התורכים, ואם נעשה זאת הלא אנחנו מצדיקים על-ידי כך גם את גרמניה אשר חוזרת ואומרת: אם נקשור אתכם קשרים 13 מדינות יצביעו בעד מי שאנחנו לא רוצים; ואם זה המצב אולי מוטב שלא אענה על השאלה הזו, ואגיד שאנחנו נמשיך בדרך זו ואני סבור שאין לראות את הדברים בצורה כל כך פסימית. ישנם אינטרסים וענינים אשר עושים את ישראל מעניינת בשביל תורכיה וה' יעזור.

<u>מר שלו:</u> אני מציע שנעבור לשאלות כלכלה, חברה ומערך.

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

<u>מר ברעם:</u> אני סבור שזה הנושא שעליו יכולה ליסוב השיחה שלנו הערב.

<u>ראש הממשלה:</u> מקודם עוד משהו על תורכיה: לפני חודשים אחדים כשיצא לי להפגש עם אינוני הוא נשבע בשבועות שזו שאלה של חודשים. אני גם יודע - וזה לא לפרסום - שרק בימים האחרונים נאמר לאותו שר החוץ: אל תפחדו.

בימינו אלה לא רק התורכים אומרים אחד בפה ואחד בלב, יכול להיות שכאשר הענין יעלה על סדר היום באו"ם הם חושבים שאולי דבריהם עלינו יהיו להם לעזר, אבל יתכן גם שהם יראו אחר כך שלא כל ה-13 יצביעו אתם ואולי אפילו אף אחת מהן לא תצביע אתם, ומשום כך אני אומר שיש דברים שמוטב להצניע ולא לדבר עליהם.

<u>מר ברעם:</u> הוצע ענין המערך עם אחדות העבודה ומסביבו חלה התגודדות רבה ומאבק בתוך המפלגה. לטיעון בעד ונגד המערך ניסו לתת טיעון עקרוני ולכן השאלה גם היא תהיה שאלה עקרונית: האם לדעתך יש שוני מהותי בגישה לבעיות חברה וכלכלה בתוך מנהיגות המפלגה?

<u>ראש הממשלה:</u> קודם כל נורא מחשק לי לדעת מה אתם חושבים על המערך, לא אעמיד אתכם במבחן אבל אני רוצה לדעת מה חושב כל אחד מכם על הענין הזה.

<u>ראש הממשלה:</u> אומר כך: חוששני שישנה איזו שהיא ההיה על הדרך או על הדרכים או על הנתיבים פה ושם בחוגים שונים במפלגה הגדולה הזו בכל מה שנוגע לענינים החברתיים-סוציאליים של בנין המדינה.

אני מנסה ללקט ולברור לי בזהירות רבה כל מלה מפני שזה דבר רציני וחמור, אני אנסה לתקוע יתדותי ואולי בכך אקל על עצמי.

בועידתנו האחרונה, כאשר עדיין לא היה ויכוח על המערך, מצאתי לנכון להגיד שבמשך 16 שנות קיומה של המדינה עבדנו עבודה אדירה והרחבתי על כך את הדיבור, ואולי כדאי שאפנה אתכם לדברים שבדפוס, תארתי אז מה היה מפעלה של הממשלה ומפא"י בתוכה ואנחנו הלא חושבים שהממשלה זה אנחנו, וזה גם נכון מפני שסוף סוף זוהי המפלגה הקונסטנטית במשך כל השנים, ואנחנו עשינו עבודה אדירה בתקופה של פרץ ומחץ,,ובעל כורחנו, אולי לא היה מוצא אחר, הנחנו את הצד הזה של דיוקנה החברתי של ישראל.

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

/...

<u>ראש הממשלה:</u> יש לא לשכוח שהדיוקן החברתי של ישראל נוצר אצלנו עוד בימי עליה שניה, כאשר העליה ארצה היתה כל כך סלקטיבית בלי החלטות וכאשר עלו ארצה אחד מכפר ושנים מעיר והרפרזנטנטים היו ברל, שוחט, אהרונוביץ. זו היתה עליה אשר הביאה אתה את מיטב החזון החברתי ומה שלא הביאה היא חצבה מלבה והיא החליטה איזו דמות היא רוצה לתת לישראל.

לאחר המלחמה, כאשר התחיל להגיע אלינו עם ישראל בהמוניו - בעצם התפללנו לכך כביכול באופן אידיאי שבוא יבוא יום כזה, אבל כאשר הוא הגיע היינו במצב כזה ש"יוסף לא הכיר את אחיו", לא הגיעו אלינו טרומפלדור או ברל, אפילו לא החלוץ הפולני, ואפילו לא העליה השלישית, כי אם בא והגיע מה ששרד לנו ועשינו מאמצים גדולים לעשות ולברוא ישראל בצלמו של אותו חזון שחלמנו עליו, אבל זה לא כל כך פשוט. במשך השנים הקימונו 100 - 120 קבוצות, וכמובן אין להשוות ולא אוכל להגיד שחברתיה הקבוצות הללו הן בדמותה של נהלל או בדמותה של נהלל בשנותיה הראשונה, בזמנו של יפה, ולא כאשר בנו של יפה הוא מרדן. אולי לא אשתמש במלה "מרדן" מפני שבחיינו החברתיים רצינו לראות במרדן מישהו שרוצה להגיע לדרגות יותר גבוהות ולא להיפך, ויפה הבן, בין שהוא יודע או איננו יודע, בין שהוא טוען לחופש הפרט כביכול, הוא מושך את התנועה הזו - אני מקוה שהוא לא יצליח בכך - לשאול תחתיה, הוא מושך אותה לכך שבינה ובין מושבה קטנה, קולוניה קטנה, לא יהיה כל הבדל.

בועידה שלנו מצאתי לנכון לנסות ולהפנות את הזרקור ל-15 השנים הבאות, נסיתי להפנות את הזרקור לצד החברתי שלנו בעתיד.

הנה בא דור שני של אותה עליה, כי באמת, מה אפשר לרצות מיהודי שהגיע אלינו ממרוקו עם עשרה ילדים? למעשה הוא פועל, הוא חלק מעם עובד, אבל מה עם מחשבתו האידיאית?

כשנשאלתי בענין זה על-ידי ראש ממשלת דניה שהוא חבר המפלגה הסוציאליסטית נסיתי להגיד לו שאני מעריך שהמשק הציבורי פלוס משק הפועלים, משק ההסתדרות והעובדים, אנחנו מגיעים אולי ל"פיפטי - פיפטי".

אנחנו דברנו גם על צורת בנין שבנויה לא על ניצול וקראנו לזה סוציאליזם קונסטרוקטיבי, אבל אם זה נכנס למרכאות כמו ציונות אז אותי זה הדאיג וזה מדאיג אותי, והמיעון הזה הוא תיאורטי, אידיאי ומחשבתי וממנו נובע כמובן הצורך בהרבה מעשה, ומשום כך דברתי על כך בועידה.

שמעתי שמישהו אמר שכל זה הוא "אלטע-זאכן" ואני שומע את זה אצלנו, אבל אני רוצה לטעון שמפא"י היא מפלגת פועלים ציונית סוציאליסטית והיא מחפשת דרכים להגשמה כזו, אבל אני רואה את עצמי כחלוץ העם לעשות הכל כדי להביא אלינו את כל העם הקפיטליסטי ואת הקפיטליסטים הגדולים ביותר שבעולם ולאפשר להם לעשות.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

...

ראש הממשלה: אני רוצה שנעשה מאמצים לכך כי סוף סוף הכלכלה היא הבסיס "אם אין קמח אין תורה", כך נאמר, ואפשר כמובן להגיד: אם אין תורה אין קמח ומפלגה מצווה גם על תורה.

דיברתי בועידה על אוניברסיטה פועלית, על בית ברל שיהפך למכון רציני שאנשים יהרגו באורה של תורה, ואני מאמין שצריך להגיע לכך ושנוכל לעשות זאת בפחות כסף.

אנחנו חיים בדור שאם אתה לא משלם אינך יכול לקבל דבר, ותנועת העבודה ומפלגות הפועלים על פי רוב הן עניות ואין להן כסף.

בנקודה זו אני אומר: פה ושם נשכחה התורה, נשכח החזון ומתערפל., ואם אני ראיתי את חליפת המכתבים של נסיהו אגיד: זה מעון חיזוק גדול ורענון צעיר.

בזמן האחרון קיימתי שיחות עם אנשים שהם צעירים ממני ושמעתי מהם משהו; יש מי שחושש שמערך עם אחדות העבודה יחזיר את מפא"י לדברים שעבר עליהם הכלח, לדברים שחדלו להיות ב"מודה", כי מי מדבר עכשיו על סוציאליזם? נדהמתי לשמוע אותם ובקשתי מהם להזדמן לשיחה נוספת. אבל אם תבקשו ממני שאדביק את התו הזה על חוג מסויים כל זמן שהוא לא מדביק אותו, הרי לא אקבל זאת על עצמי, אבל אם אתם שואלים אותי אז אומר: יש פה ושם מהוויים שונים אצל חברים שונים וזה מתפרץ ומתבטא שם ופה , והענין הזה טעון עיון רב והוא מעורר דאגה רבה. ושוב, אזכיר שם ואני עומד על כך שזה לא ייצא מכאן: פעמים רבות נסיתי לדבר על כך עם בי.ג'י כאשר היה ראש ממשלה ואני הייתי חבר בממשלה, ודברתי אתו גם לבדי וגם בזוגות ופעם הייתי עם זילמא, קיימנו שיחות ואמרנו: התנועה משוועת לחינוך, לחינוך רציני ולביסוס רעיוני, אבל לרגל כל מיני צרות וענינים שונים לא נפתחו השמים. ואני שוב חוזר ואומר: הענין הזה מוזנח אצלנו ואולי מפני שאנחנו מפלגה גדולה, כי מפלגה קטנה יכולה יותר להתפרכס ולקיים עוד סמינריון ועוד סמינריון, ויש לה אולי אנשים אשר יכולים להרביץ לחברים תורה יום יום וברל עשה את זה אצלנו, אבל כיום ברל איננו והיינו עכשיו גם הם יותר קשים.

ואם אתם רוצים, אגיד על מה עיני יורדה מים, ואין אני אומר את זה לשם המליצה: הייתי בא לאסיפות של צעירים, מקשיב ושואל את עצמי: מה הם אומרים? מה הרע ועל מה המלחמה, מה המלה החדשה שלהם ולמה הם פוזלים? אלא שלא מצאתי מה שחיפשתי, זה איננו.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

...

<u>ראש הממשלה:</u> אני אומר את הדברים בצורה חיובית: הסרונה החברתי סוציאלי - כדי שלא להשתמש במלה סוציאליסטי - של מפא"י, מעון רענון והיזוק והשקעה כוחות גדולים מפני שהיא מפלגה גדולה ומפלגה המונית, היא מפלגת העם, היא מחברכת ב-280 אלף חברים ואנחנו יודעים שחסרה להם אידיאה חזונית וחברתית, אם כי אין לי טענות אליהם ואני מתברך בהם.

אמרתי שמפא"י שלי היא בעלת חזון חברתי-סוציאליסטי-ציוני, גם אם אומרים או לא אומרים סוציאליסטי, אבל אני הגעתי למסקנה שצריך להשתמש במלה הזו מפני שאחרת היא עלולה להשכח. אני דואג בענין הזה לבני דבניה ב"; אני מזדמן לשם לשיחות ולולא הם היו חיים ומהים שם אינני יודע אם יש להם מטען חברתי חזוני כזה שהם היו מקדשים דבר ומקימים דברים מאלה שהקימו כאלה שלהם יש דעה במפא"י.

<u>מר ברעם:</u> האם אתה מסכים לחלוקה שיש הבדל בין גישה ממלכתית לגישה סקטוריאלית? טוענים וטענו שבמשך עשר השנים האחרונות מפא"י, משום שהיא מפלגת השלטון וממונה על עליה, היא יותר ויותר נתנה את דעתה על הצד של מבנה המדינה והרשויות במדינה ואי-אפשר להפריד את זה מענין המערך. ישנה אמירה שבהליכה לכיוון עם אחדות העבודה תגרום להזנחת עניני המדינה ופניה שמאלה, נגיד אולי, גישה, אוריינטציה, יותר על מהלך מסויים מאשר המדיניות המוצהרת של מפא"י.

<u>ראש הממשלה:</u> אני יודע שיריבי מפא"י רצו להדביק לה את התו הזה, ואינני מודה שקשר או ליכוד או איחוד עם אחדות העבודה יכול וצריך, או שיש לו מגמה לשנות את דעתנו עד כה. והראיה לדבר? מי לנו כבן-גוריון שהוא טוען לא רק על דבר ליכוד אלא הוא אומר שהוא מוכן ומזומן לאיחוד, שלמעשה אין כל שוני בין המפלגות וצריך לאחד את שלוש המפלגות, כולל מפ"ם. סיפרתי במרכז המפלגה שבן-גוריון אמר: אני רוצה לכתוב מכתב למרכז מפא"י שירשה לי להתקבל כחבר גם למפלגות הללו כהוכחה שאינן בינינו כל שוני.

אני בשר ודם פשוט ועד כדי כך אינני מגיע, אבל אני יודע שמפא"י תמיד טענה, עוד בימי ברל, וגם בן-גוריון שואל: למה לא מתאחדים? ואני בטוח שאם תכנית המערך לא תבוצע אנחנו נצא לבחירות והסיסמה שלהן תהיה שוב: מדוע אין איחוד? / ובזה יש כח.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

...

ראש הממשלה: תמיד אמרנו שעניני הפועל בארץ ועניני כלל ישראל ועניני כלל המדינה, הם זהים. כשאנחנו אומרים שנחוצה לנו קליטת עליה עד כלות הנשימה ואנחנו מביאים רק קבצנים , הרי זה נחוץ למדינת ישראל. כשאנחנו מדברים על אדמה מולאמת, על אדמת הציבור אז זה טוב למדינת ישראל ולעם ישראל, וכאשר בן גוריון נאבק על הקמת צבא אחיד עשינו זאת מפני שמפא"י אמרה שהצבא צריך להיות נחלת כל העם וכל המפלגות ואי-אפשר להקים צבא של מפא"י וצבא של מפ"ם לחוד. אותו דבר בחינוך, ואם אחדות העבודה מבקשת בעניני חינוך מה שהיא מבקשת הרי אמרתי להם: זה לא. אנחנו פועלי ישראל, ובענין זה מפא"י מספיקה לי, מפלגת פועלי ישראל היא מפלגת פועלים.

אנחנו אומרים, ואני טענתי זאת גם בפני אנשי אחדות העבודה: בבתי-הספר היסודיים במדינה יש 25,000 מורים שברובם המכריע הם חברי מפלגות הפועלים, הבה אם כן נעשה ונהפוך אותם לבעלי הכרה של מפלגת פועלים סוציאליסטית והם יקימו לנו עם מן הילדים הללו, עם כפי שאנחנו רוצים בו. וכאן אני חוזר על טענתי: איפה מפא"י על מוריה? איפה אחדות העבודה על מוריה? ואיפה מפ"ם על מוריה? כשהייתי שר האוצר נהגתי להגיד שמפלגה צריכה שיהיו לה חברים על-יד המחרשה, בסנדא ובכל מקום כדי שהם יעבירו את דעותיה והדיה לציבור הגדול והרחב, כי מפלגה גדולה היא תמיד 10% - 20%, ונניח שעכשיו אנחנו מהווים 20% וזה מספר לא קטן, אם אין אנחנו מדברים על מדינה טוטליטרית ששם כל איש צריך פנקס מפלגה; אז, במצב ובמקרה שלנו, המפלגה מחליטה שהמשק יכול לתת תוספת שכר של 3% ולא יותר, וחברי מפא"י נאבקים על כך בין הפועלים, כמובן, גם המנהיג והמזכיר צריכים לצאת לאסיפות, אבל אם הם יהיו לבדם הלא יזרקו עליהם עגבניות רקובות. המפלגה טוענת שאי-אפשר לשלם שכר יותר גבוה וסימן לכך עתון "דבר" שהוא נתון בהפסדים עצומים והוא יוצא ב-40,000 אקסמפלרים, ועתון הארץ זה יסוד, אז מה יש פה? אבל נעזוב את זה ונגשה לפנות למקומות אחרים ונראה, אותו מצב קיים בחקלאות, בתעשיה, בתיאטרון ובכל מקום אחר.

או, אשר להסתדרות: אנחנו לוקחים דברים שהיריבים הדביקו בנו ואנחנו משתמשים בזה לויכוח בפנים.

אנשי אחדות העבודה ניסו לטעון נגדי שהם דואגים להסתדרות ואני השתדלתי להוכיח שזו לא אמת. מה שאני תובע מן ההסתדרות זה יצירת עצמאותה ויכולתה ולו היא היתה ממלאה 50% מזה היה טוב. אבל רבותי, אין להסתדרות נושאים, אם רוצים לבנות משהו, להקים משק עובדים, משק פועלים, כי עשיית שביתות? זה גם הסתדרות אחרת יכולה לעשות, ובכלל, שביתות היום פורצות ללא אישורה של ההסתדרות.

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ./..

<u>ראש הממשלה:</u> אבל להסתדרות יש מטרות שהיא רוצה להשיג אותן, היא רוצה להשיג משהו בלתי רגיל, אנחנו הסתדרות לא רגילה של איגוד מקצועי ומפעלים יצרניים יחד ויצירת היחסים במפעלים הם ישר בידי העובדים, אז יש לנו רכוש חשוב.

במפא"י דיברתי על הקמת נושאים למשק עובדים, כי סוף סוף במה יכול להתבטא כוחה של מפלגה? האם זה יכול להתבטא רק ברוב? עברה שנה ולא עשינו בענין זה שום דבר, למעשה צריכה אולי ההסתדרות לעשות אבל לה אין כסף.

אם אנחנו מדברים עכשיו שיחה אידיאולוגית שכלית מה נחוץ ומה צריך אז אני רוצה להגיד שאני לא מכיר את החלוקה הזו של ממלכתיות. אני לא יודע תנועת פועלים שלא תעריך דברים ששייכים למדינה, לצבא, לחינוך, מפעלים ציבוריים, שירותי ציבור כמו: אניות, רכבת, דואר, טלגרף וכו׳.

אחר כך משק הפועלים גם הוא מתחלק. בועידה שאלנו ואמרנו מה היא מפלגת פועלי ישראל? היא רצתה בתקופת בנינה של המדינה, כלכלתה ומשקה, כל מה שאפשר לעשות בעזרת הון ציבורי, לא אגיד כל ההון הציבורי, כי אני ארוץ עם הון ציבורי ליהודי עם כסף והגליל ירוץ אחרי, ואם בקרית שמונה למשל יש חוסר עבודה אז אני אעשה הכל כדי שיבוא לשם מישהו שיש לו קצת כסף. ג׳ימי לוי בא אלינו עם חלומות ועם אידיאה שהוא ייצר מוצרי טכסטיל הקשורים עם הנצרות, ואני אמרתי אז: יהיה כך, מה איכפת לי? ייצר מה שייצר.

<u>מר בירב:</u> אני מתחיל מועידת מפא"י האחרונה שהייתי נוכח בה ואני שואל: מפלגה שהיא מנהיגה את העם, מנהיגה את המדינה ונושאת באחריות המרכזית לביצוע המדיניות, בשעה שהיא באה ומציבה אידיאות כאלה, כיצד אידיאות אלה מגיעות לידי ביטוי במדיניות מעשית של הממשלה, אין המדובר בענין זה באחדות העבודה למשל שהיא שותפה היום ובודאי לא באופוזיציה, אבל בשעה שמפא"י אומרת: אני רוצה לתת דגש חברתי יותר חזק, אני בעד זה או אני נגד זה, אני שואל: כיצד זה בא לידי ביטוי במדיניות, אולי יגידו לי שזה בא לידי ביטוי בחיסול משכנות העוני וכו׳, מכל מקום אני אומר כך: לדבר על אידיאות בלי מדיניות מעשית מבוצעת על-ידה זה עלול להעמיד את כל הועידה כועידה של חלוקת סיסמאות אשר אנשים הנושאים בתפקידים אינם יכולים להגיד אותם. אם אני או מישהו אחר יזרוק סיסמאות זה איננו מחייב אותי, אבל אם אשכול יזרוק סיסמאות הרי זה יחייב אותו.

.../12

<u>מר בירב:</u> כאשר מדברים על מפא"י הפונה שמאלה או הולכת יותר לסוציאליזם, הרי אם אני שומע את זה מאשכול אני לא רואה בזה ניגוד, ההיפך, המשך זהות בין העם ובין מעמד הפועלים, אבל אם אני קורא מה אומר גלילי, כרמל, או בר-יהודה, הם מדברים לשמוט את דרכו של בן-גוריון. בן-גוריון מייצג דרך ממלכתית שעם נשיאת האחריות הממלכתית והעדפתה על אינטרסים של קבוצות, ואז נשאלת השאלה: מה פירושו של מערך? האם פירושו כמו שאתה מציג אותו או כמו שמציגים אותו גלילי וכרמל.

והענין השלישי קשור בענין המדיניות החלוצית של הממשלה: כאשר מדברים על חלוציות אני שואל: במה מתבטא האופי של החלוציות במיוחד במדיניות של הממשלה. פיתוח הנגב למשל הוא גורם חלוצי ולזה צריך נושאים, אנשים אשר ילכו לנגב, צבא הקבע הוא גורם חלוצי. אנחנו מוכיחים את המדיניות החלוצית של מפא"י מול הדברים שהיא ויתרה עליהם, ונשאלת השאלה: האם אין כאן קבוצות של לחץ מול המדיניות החלוצית של הממשלה?

<u>ראש הממשלה:</u> פיזור אוכלוסיה היתה קריאת תגר והגרה של בר-יהודה, בר-יהודה טען את זה ואנחנו צחקנו, עכשיו ארם מפועלי ציון ממונה על הקליטה ועל הפיזור ואני אבקש שהראו מה התפזר פה.

זו יכולה להיות מפלגה סוציאליסטית שאיננה עוסקת בפיזור, זהו דבר ממלכתי ממדרגה ראשונה, כי זה קודם כל ענין בטחוני. בן גוריון דיבר על צבא ממלכתי והבע צבא ממלכתי ובשנת 1960 הוא אפילו לא רצה שהמפלגה תטפל בפרשה.

מה אנחנו אמרנו בקשר לפיזור? אנחנו אמרנו שאנחנו מתפזרים מתוך עצמותנו, עשינו מכסימום לפיזור אוכלוסיה, הגענו עד אילת ושם יש כיום קרוב ל-10,000 תושבים. הגענו עם ישובים חקלאיים למדבר הזה כאשר היה נושא שהיה מוכן לקבל על עצמו. הגענו למחצבי שלמה עם השקעות עצומות ועכשיו יש אפילו קצת רווחים, ויטבתה, והלואי ויהיו לנו עוד מאה כאלה, ועין גדי, וים המלח, וערד ודימונה - אבל כל זה זה ענין ממלכתי אם כי מובן שהמפלגה ואנשיה גם הם נותנים משהו למיקרוב הזה שצריך לפזר, אבל את המכסימום עושה המדינה.

אבל עלינו לזכור שהיו עליות שנתנו לנו 25% - 30% של מקרים סוציאליים ואתם אין מה לעשות במצפה-רמון, אותם אפשר להחזיק רק בתל-אביב ולפתוח למענם עוד קיוסק ועוד קיוסק.

בירב טוען שזרקנו מלים וסיסמאות ועל זה אני רוצה להשיב: בשנים האחרונות הבאתי שני דברים חלוציים "פר-אכסלנס": פיזור אוכלוסיה וישוב הבשור.

...13/

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

<u>ראש הממשלה:</u> כאשר יזהר החחיל לדבר ודיבר על בוער אספרסו באחי למרכז עם שחי ההצעות האלה. אבל אם אין היום מים אין זו אשמתי, אני ידעתי ואמרתי אז: כשיהיו לנו מים. בלם הכין אותנו על שלושה מיליארד קוב מים וההברר שיש 1,5, ואז התחלנו לדבר על התפלת מים, ואני שואל: האם התפלת מים זה ממלכתי? זה חלוצי? זה מדע? זה מדע וזה עכשיו ב"מודה". אז אין לי טענות למפא"י ולשליחיה במדינה כי זה דבר ממלכתי.

היות ומפא"י היא מפלגה גדולה אז היא רוצה להיות גם המנהיגה בתל-אביב ובחיפה, ולא שמעתי אף פעם אצל צעירים והצעירים ביותר והתנוקות של בית רבן: נעזוב את אלה, הם אינם מענינים, אנחנו נלבש "עבאיה" ונאכל פתה במדבר; אלא הם אמרו: אנחנו רוצים בתל-אביב, ובלי ירושלים קשה להחזיק מעמד בכנסת, והלא נאמר: העוני הולך אחרי ה"שלימזל", "העוני רודף אחרי העני".

אם יש פעילות בתנועה - אז יש פעילות, אז אתה לא יודע בעד מה מצביעים, אולי בגלל תל-אביב, ואז אתה נאבק שיהיה לך רוב ואתה קובע שר כראש עיר שם, וכאשר הוא ראש עיר הוא שואל: האם אתה רוצה כאן מפלה בעוד עשר שנים? כי גם כאשר יהודים בונים מדינה הם בונים גם ערים והם רוצים שיהיה להם פרצוף.

כשהייתי שר האוצר התרעמתי על הכניסות היפות שנמיר בנה בכניסה לעיר תל-אביב וזה בשעה שיש שם עדיין "סלמס".

בועידה שלנו דברתי על כפר סבא וכיניתי אותה בשם "פטי-פרים" . אני לא אומר שלכולנו דופק הלב באותו נואנס, יש שמפעל כזה הוא רב גוונים, רב פנים ורב שליחויות ולא קשה למצוא סתירות, אבל לבוא בטענות?

בשנת 1917 היה הפועל הצעיר שלא התלהב מרעיון הגדוד, היו שם פציפיסטים ואליעזר יפה היה הדובר שלהם, ואולי היו לכך גם טעמים פוליטיים - היה מי שחשב שתורכיה תנצח. אני זוכר שבמועצה היה ויכוח על ההתנדבות ואז דיבר מישהו שעזב את הפועל הצעיר והפך להיות בעל מחסן גדול, הוא רצה להגיד דבר גדול, אבל מתוך התלהבות אמר: אנחנו שהפכנו את המדבר לשממה. והוא שאל אז: האם יגידו לנו ללכת לצבא ולהפקיר את הכל? ומי יודע, אולי האנגלים יפסידו?

אני רוצה להגיד: אנחנו כמעט הפכנו את המדבר לשממה: אנחנו הקמנו 500 כפרים יהודים, 28 ערים עם היהודים מקרית שמונה, מתרשיחה ומצפה, ואם מדברים על עוד מליון יהודים ברור שנלחץ יותר ובנגב אין טיפת מים, ויש תל-אביב אשר מרימה קולה וטוענת: את תל-אביב אתם עלולים במצב כזה להשאיר עם קצת עשירים ועם מקבלי סיוע, אם תקחו את הפועלים ותעבירו אותם למרחקים, ואז מי יצביע בעדנו בתל-אביב? איזו עיר תהיה זו?

...14/

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

מר שלו: אם זה נימוק של נמיר אז זה נימוק חלש מאד ואני מתפלא עליו, וכי תל-אביב תתרוקן מפועלים?

ראש הממשלה: אם אתה מוציא בית-חרושת מתל-אביב אז הפועלים ילכו עם בית-החרושת או שאתה מקבל על עצמך להסיע מידי יום את הפועלים למרחקים ואז בית החרושת איננו יכול להתקיים, אז מה ישאר? זקנים, מקבלי קיצבות ובעלי קיוסקים אלא שלא יהיה להם למי למכור את הסודה.

האדמה עליה מבוססת תכנית "ל" היתה אדמה פרטית עוד בטרם היות המדינה, ויש עשרות או מאות יהודים שלכל אחד מהם יש חתיכת קרקע במקום, ומה עושה הקב"ה אחר כך על-ידי שליחותו של דיין שהייתי אתו בעד זה? אמרנו: נקים את מודיעין, ואני בהתחלה נאחזתי בזה, אבל ידוע שזו לא עיר ולא פיזור אוכלוסיה, זה באותו הסקטור של תל-אביב. ואתן עוד דוגמאות, ולא חלילה לשם טענה: לפני חודשים אחדים דיברנו במשרד עם פרס על מפעלים גדולים שצריכים להעסיק 1,500 - 2,000 איש, אני טענתי שצריך ללכת לנצרת, אלא שאחרי הפצרות ושיכנועים נכנעתי. אלה הם מפעלים אולטרא-מודרניים שצריכים להעסיק מהנדסים מעולים וכוחות מקצועיים ממדרגה ראשונה, ואין לי משטרה שתוכל לפקח שהמהנדסים יגורו במקום שם ימצאו המפעלים. בתל-אביב יש תיאטרון, יש קולנוע, ויש סטרפ-טיז, ואת כל אלה עדיין אין בנצרת, וכדי שיהיה לנו רוב בנצרת ספיר עשה שם מעשים גדולים, ובענין המפעלים והקמתם היה לנו ויכוח והדרישה היתה להקימם רק בתל-אביב ובסביבתה, ובקושי עלה בידי לבקש שאולי משהו יקום - אם כי זה איננו מספק אותי - באשדוד. כאשר נעשה ההסכם עם בן-עמי היו שם רק חולות והיום זו עיר בת 100,000 תושבים ובין אשקלון ואשדוד יש 50,000 תושבים, אבל בכל זאת זה כבר לא תל-אביב.

למה אני מספר את זה? כדי שתדעו שישנה מציאות, מדובר כאן על מפעלים ממלכתיים ובכל זאת כאשר יושבים ומתווכחים זה לא הולך אחרת. כשארגמן רצה להקים את המפעל שלו במודיעין בקשנו ממנו שילך לפחות ליבנה, יבנה ואשדוד זה כמעט אותו הדבר, אם כי זה לא הכרך הגדול אבל יכול להיות שלמרות הכל מצבה אחת תהרוס את הכל; כאשר אנחנו מדברים על פיזור אנחנו מדברים על השטחים שמדרום לגדרה, אבל כאשר מגיעים למעשה מתברר שישנן פרובלמות גדולות ורציניות של מחיר ההובלה, נמל וכו'.

...15/

<u>[illegible]</u> [illegible]

<u>[illegible]</u> [illegible]

[illegible]

[illegible]

/...

ראש הממשלה: אני אומר: משהו נעשה ואני מעריך שבחלק הדרומי של הארץ עד אילת 180,000 – 200,000 נפש, ואם אנחנו מדברים על אוכלוסיה של שני מליון הרי זה 10%, וזה בכל-זאת מדבר. אז אני לא יודע לאיזו קטיגוריה שייכת התביעה שלו, זה לא שייך למערך. אני אביא לך החתימה של בר-יהודה לא להכנס לתל אביב, ניתן לו לבצע ואם הוא לא יוכל הרי יהודים יעזבו.

התחלנו בדימונה, ואני זוכר איך התחלנו להקים את דימונה. כאשר הייתי שר האוצר ערכתי סיור של שלושה ימים בנגב ועברתי אז את דימונה וראיתי במקום את מאה או מאתיים הבתים הראשונים, אבק, יובש, חרבה, צחיחות, ועוסקים בבנין השבילים בין הבתים, כאילו יש שם גשמים רבים, אבל צריך היה במשהו להעסיק את האנשים, חשבתי שנשמתי פורחת. באתי אז לתל-אביב, נגשתי אל שנקר ואמרתי לו: תסגור את בית-החרושת שלך במקום שהוא עומד ותקים בית-חרושת בדימונה; ועברו שלוש שנים עד שמצאנו מישהו שיקים שם משהו והיום יש בדימונה 15,000 – 20,000 נפש, ולזה אני קורא פיזור. אני אוכל עכשיו זיתים ממטעי דימונה, יוסף וייץ הביא זן מיוחד של זיתים ממרוקו- חמשה עצים על דונם אבל אלה הם זיתים נפלאים.

ולשאלה ולדברים של מר בירב אני אומר: נסה! נחוצה לזה גישה חלוצית ועידה לא יכולה יותר מאשר להגיד ולהבריז.

כאשר בן-גוריון פנה לבני נהלל ללכת לישובים זה היה דבר יפה אבל אני שבעתי מירורים מזה מפני שהם חשבו שצריך לעשות קופי של נהלל עם הבתים והעושר של נהלל, הם היו במקומות שהיו במשך שנה – שנתיים ועזבו. אם מפלגה היא יותר טריה ויותר רעננה אולי היא יכולה להקים נושאים ולגזור על חברים שלה להתישב שם ויש מקומות שזה לא קרבן גדול, ואני שואל: איך יהודים חיים ב-500 כפרים שבכל אחד מהם יש 50 – 60 משפחות? ובעיירה של 50,000 – 60,000 בוכים עליך, אבל זה לא שייך לענין המערך.

כל כוחה של ועידה שהיא צריכה להחליט על משהו, איך היה פעם כיבוש העבודה?

דובר כאן על כך שמפא"י הולכת להיות יותר שמאלית, יותר סוציאליסטית, ובענין זה נשמע טון של פחד וחשש, אבל לו הרגתם אותי הרוג, לו תכתשו אותי במכתש לא תשמעו ממני דבר כזה, אני לא חושב שאחדות העבודה מקודשת לי או לנו איזה שהוא דבר.

...16/

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

<u>ראש הממשלה:</u> אני יודע שיש אנשים שאומרים: למה לשמוע ממך, אני שומע מה שגלילי אומר;/ אבל חברים זה לא כך, גם גלילי צריך להסביר לחבריו ויש מי שמתנגד ביניהם, ואם אתה מתנגד למערך הרי זה לא מאותם הטעמים שטבנקין מתנגד לו, טבנקין הוא פרסונה-גרטה, ויש רבינוביץ שהוא שמאל שבשמאל, או לויטה שהוא לא באחדות העבודה. אז אני רוצה להמתיק את הדבר: בר-יהודה הוא יהודי לא קל וגם הוא דיבר עם בשן והיה דיבור אחר, ועוד אני רוצה להגיד: ביום יום ראשון שאחרי שבת שבא אחרי אותו יום שישי שהיה בו הראיון עם גלילי, יצא "למרחב" וניסה להצטדק.

ובכלל, פה לא מדברים על איחוד אלא על רשימה אחת לקראת הבחירות, אני מבין שידברו על מצע.

<u>מר שורר:</u> עוד לא יודעים מה יהיה המצע.

<u>ראש הממשלה:</u> אז למה אתה נגד מערך?

<u>מר שורר:</u> ואתה, שאינך יודע מה יהיה המצע איך אתה יכול להיות בעד מערך?

<u>ראש הממשלה:</u> אתה לא יכול להגיד שאתה לא יודע.

שנה שלמה דיברו בענין זה ונאחזו במאמר הארוך והרחב של בן-אהרון, שם יש אוטופיה סוציאליסטית שאני לא אקבל אותה, ואתם מרחתם את החיים בישיבות המזכירות וטענתם נגדנו: מדוע אתם "חאפט" כבקורה בטרם קיץ. ואני אמרתי: אל תחפזו, חכו, אחדות העבודה עדיין לא הולכת לזה ולא נעשה את זה מעל ראשם ויש שם מי שאינם רוצים בזה.

והיו תריסר ישיבות של המפלגה, והיתה ועדה שמונה וישב שם כל מי שרצה, ובמשך ימים, ערבים ולילות התקיימו ישיבות עם אחדות העבודה בשאלות ובתשובות, ואף פעם לא שמעתי שמישהו ביקש ואמר: תעלו על הנייר, סוף סוף הולכים למרכז.

משה דיין אמר בנוגע לבחירות איזוריות: אני לא יודע על איזו עגלה זה יעלה.

כשהיה המו"מ עם מפ"ם בקשר להצטרפותה לקואליציה - כי זה היה תנאי ראשון בשביל אחדות העבודה - היה זמן שגלילי ואני האמנו שהענין אתם עשוי, אלא שאחר כך הם באו שוב ורצו עוד והביאו דרישות נוספות ואני בעיקרון לא רציתי בהן. ופעם ביום ששי חזן עם ברזילי וארזי באו לישיבה ודרשו "בנקאעלך" - תיקים) ואמרתי: אני את זה אמשוך מפני שאני מאמין שיהיה איחוד. ורבותי, אני רוצה להגיד: אינני יודע מה אומרים בגיים במדינה זו או אחרה: האם אפשר להאמין לישראל?

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

...

<u>ראש הממשלה:</u> אפשר לרמות מישהו פעם אחת אבל אי-אפשר לרמות את כולם ותמיד וצריך להזהר.

בעת המו"מ עם מפ"ם משה עשה ב׳סטה ואמר: נמסור להם את הנהלת הקרקעות, הם חושבים שהם שומרים על הענין של הלאמת הקרקע ומפא"י איננה נאמנה בענין זה, אז בבקשה, יקבלו לניהולם את העסק הזה. ואמנם, הסכמנו לתת להם את זה בתוספת תיק.

אלמוגי בדבריו היה נאחז בענין הזה של שתי סיעות אבל הוא לא דיבר על מצע או על תוכן. אני השתדלתי לשתף בבירורים יותר ויותר אנשים וכאשר דובר על עניני ההסתדרות אמרתי: על זה צריכה להתקיים פגישה עם משל ובקר, לענין החינוך הזמנו את זיימא, וכו׳. מהמושבים הזמנו את עוזי ומהקבוצות את סנטה, אפילו נצר השתתף בשיחות. כאן אני רוצה להגיד: לו בן-גוריון היה קורא לי לפני 18 חודש, לפני שהוא עזב אותי "נאעבך אלייען" והיה אומר לי: עזוב את זה, לא הייתי נכנס לויכוח. אבל לאחר שהתווכחנו, עמלנו ואכלנו את עצמנו במשך שנתיים או שנה וחצי בא וזורק שהכל רמיה, תרמית, הונאה, זה כבר יותר מדי, אי-אפשר להפשיט אחרים ערומים ולהעמיד אותם על פרשת דרכים. רבים והרבה שעות עסקנו בזה ופתאם הוא בא וטוען: מערך, שמערך, מה אתה מציע? וזה בשעה שבן-גוריון ישב במזכירות פעמים אחדות, והיות והתורה היא לא בשמים אז גם התורה הזו היא לא בשמים ואז אמרתי מה שאמרתי.

אני לא בעד תוספת יוקר, אבל מפא"י נאבקה בענין תוספת יוקר ועל תעריף מקצועי, והאם מפא"י תבוא ותגיד שהיא תתן לפועלים פחות?

אני אומר: כאשר נפרדים אז אחדות העבודה הדרוש תמיד יותר אבל אם נהיה יחד הם אולי ידרשו יותר פעם או פעמיים אבל אחר כך הם יתחילו לשאול את עצמם. בעניני החינוך ועל זרמים בחינוך לא אתבייש להגיד לא. על בחירות איזוריות אמרנו שבענין זה יהיה נוסח בו ייאמר שבענין זה שתי המפלגות חלוקות בדעתן ולשתי המפלגות מותר לרכוש לבבות לדעתן מהי השיטה הטובה למדינת ישראל, ולפני תום הקדנציה שתי המפלגות תקמנה ועדה לבדיקת הענין הזה, ונדמה לי שגם בן-גוריון ויתר על חלומו המקורי בענין זה. אין ספק שזה אסון שיש בארץ 23 מפלגות. ממני איש לא שמע דבר בענין שינוי שיטת הבחירות, אבל דומני שמה שבן-גוריון רוצה הוא בעצמו הגיע למסקנה שזה לא ניתן לביצוע, אי-אפשר לעשות חלוקה ל-120 איזורים.

<u>שאלה:</u> האם הענין הזה יידון בועידה? האם בועידה יעלה הכל על הכתב?האם עד לועידה יועלה הכל על הכתב?

<u>ראש הממשלה:</u> כשברקת יחזור אני רוצה להציע לו שנשלח את זה לצירי הועידה או לסניפים, זה הכל אבני בזית עדיין אבל זה הולך ומקבל צורה.

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

/...

<u>מר שלו:</u> אותי מענינת קודם כל המדינה, אחרי זה מפא"י ואחר כך אחדות העבודה. אני דואג לתהליך של המשבר הכלכלי שאולי אנחנו נמצאים בתוכו או שאנחנו מתקדמים לקראתו. אני תומך בך ובספיר בענין עמדתכם בקשר לתוספת היוקר ובדרישתכם לבטל את האוטומטיות בענין זה. במזכירות מפא"י החלט על ברירה מוסכמת ולפי מיטב ידיעתי אחדות העבודה היא נגד הסדר זה. טענתי היא שהמערך עלול לחזק את הכוחות אשר עלולים להביא אותנו למשבר כלכלי.

וענין אחר: בזמנו אמרת שיש צורך בשר למדע והנה נולד לנו שר לתיירות במקום שר למדע, ואני שואל: האם יהיה מוסד עליון בדרג של שר לעניני מדע? לדעתי המערך יחזק את הכוחות השמרניים ואני חרד למדינה עקב זה.

<u>ראש הממשלה:</u> קודם כל הייתי מציע שנזהר מלכנות את הענין של תוספת יוקר ותוספת שכר ולקשור את אלה עם המושג "שמרנות", כי אני חדל להבין על מה אתם מדברים. אני חושש שבמידה שהחוגים הם יותר מתקדמים הם טוענים שצריך לתת לאנשים עובדים שכר יותר טוב ולא להיפך, אבל כשאני שר אוצר אני תובע משהו אחר.

אשר לעצם הענין: השנה היה בארץ שטפון של שביתות ואני אמרתי שנראה לי שבשירותי המדינה צריך למצוא דרך של ברירות ולא שביתות, ואני הייתי טפש להגיד שבן-גוריון דיבר על זה בממשלה ואז קפצתי גם אני לזה וגם גולדה וזיימא, אבל כאשר אמרתי אני מה שאמרתי אז האריה משדה בוקר שאג מסברו והרביץ לי מכתב בעתונות בלשון של "לא היה ולא נברא".

אבל רבותי, האם אנחנו עוסקים בדון-קישוטיות כאשר כל מפא"י היא נגד הצעתי בדבר תוספת יוקר? מפא"י נגד, שליחיה בהסתדרות נגד, והנה, הצלחתי להשפיע עליהם והוקמה ברירה אבל הם מכרו את עצמם ואותי מפני שהשנה היתה שנה של קטסטרופה. מה פירוש להלחם? וזה בשעה שהמפלגה נגד זה מפני שהיא לא רוצה להופיע לפני ציבור העובדים והפועלים ולהגיד את הדברים לפועלים. יש בממשלה כמה שרים של מפא"י, והאם מישהו מהם שם נפשו בכפו לצאת לאסיפות פועלים ולהסביר להם את הדברים ולטעון לכך? אבל יחד עם זה אני עדיין לא התיאשתי מזה כי מה שלא עושה השכל עושה הזמן ואני מוכן להגיד שכאשר יגיע הזמן לא המערך יפריע.

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

....

<u>ראש הממשלה:</u> אתם מכירים את בר-יהודה, והנה הוא היה הראשון שבא להגיד לממשלה שכאשר שובתים ללא הסכמת ההסתדרות אסור לתת לזה את השם שביתה, ואני לא שמעתי את זה מבקר, ובר-יהודה טען שאין לשלם בעד שביתה כזו, כי מה זה? האם יש הסתדרות או שאין הסתדרות?

יש מישהו שטוען מצד הימין שמערך כאילו יכחיד את הקפיטליסטים וכאשר הליברלים טוענים את זה אני שואל אותם: אתם רוצים להגיד לי שעל אותו מצע עם אחדות העבודה לא הסכימו להכנס לממשלה? הלא כן הכנסו; ועכשיו הם מחפשים משהו לטעון. אני מציע לכם לא לפחד מזה, אני מקבל על עצמי להביא ארצה קפיטליסטים במליונים ולהסביר, אבל, יכול להיות שעכשיו נעשה יותר סלקציה ולא ניתן את אותם התנאים ואותן ההקלות שנתנו לפני 15 שנה, אז היינו מוכנים לתת 150% כדי שמישהו יקים בית-חרושת בדימונה או בקרית שמונה, ועכשיו יהיו תנאים אחרים.

יש כאלה שטוענים שעל-ידי מערך יבולע לדת, ועל זה אני רוצה להגיד: בזמן הויכוח על האניה "שלום" שמעתי מאיש מרכזי באחדות העבודה שאמר לי: אשכול, שוויה, הם צודקים, על פי הסטטוס קוו שחתומים עליו מימון המנוח ויבדל לחיים בן-גוריון, ועל פי מה שאנחנו נוהגים בצבא שבן-גוריון היה אחראי לו, בכל המטבחים, נמצא שהם צודקים. צי"ם היא כולה של הממשלה וזה נכס, זה ענין ממלכתי ואתה קבלת על עצמך שיהיה שם כשר.

ובקונגרס הציוני המתקיים עכשיו בירושלים, באיזו דרך ארץ דיבר חזן, הוא היה בחו"ל וכנראה שהוא ראה מאיזה שכבות יכולים לבוא יהודים, נכון, הוא בודאי יתבע חוסר כפיה. נדמה לי שכל הפחדים הללו הם בשביל תענוגות, מפני שאם הם נכונים, כיצד אפשר לדרוש איחוד של מפלגות הפועלים?

ברל אמר: הפירוד הופך להיות חי נושא את עצמו. זה כמו ואדי וערוצים קטנים בו והנה עובר ערבי במחרשה, במסמר, בחמור ובפרה, עושה תלם, ואחר כך יורד גשם ראשון ומתחיל לסחוף ולסחוף עד שנוצר הואדי. בסביבות רוחמה אפשר לראות איך הגשמים אוכלים את האדמה.

הפירוד הופך להיות חי נושא את עצמו, ופעם מתפוצצים על דבר אידיאולוגי, אבל מכיון שכך "ויצמח פורקנה", או בלי "ויצמח פורקנה", ומתפלגים, מתחלקים ומתפוצצים ואני מאמין וחושב שישנה עכשיו הזדמנות לגלגל סיבוב, ואם זה הולך אחורנית אפשר להחזיר את זה.

...20/

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ראש הממשלה: מתוך שנתיים של עבודה בממשלה אתם נוכחתי לדעת ש"ותחסרהו מעט מאד". נכון, יש להם כאלה וכאלה, וגם לנו יש כאלה וכאלה, יש להם שמונה צירים בכנסת ואני יכול להצביע בפניכם על שמונה טיפוסים כאלה בדיוק במפא"י, מגלילי ועד ביבי.

הדברים שנאמרו כאן בענין היירות ומדע הם לצערי דמגוגיה, כך מדברים בכנסת.

התיירות הפכה להיות ענף רציני וחשוב שאין לו מה לעשות דוקא במשרד ראש הממשלה. אני אינני מתאונן על העבר בענין זה, בהתחלה זו היתה אולי דון-קישוטיות, אבל היום זה דבר רציני בהיקף של 40 – 50 מליון ל"י לשנה והוא טעון הרחבה.

אשר למדע: הייתי שמח לו היינו יודעים מה אנחנו רוצים בשטח זה, מה זה מדע? איך עושים את זה לבנין הארץ? והענין הזה איננו תלוי בכך אם יהיה שר או לא יהיה שר לעניני מדע, יכול להיות שאמרתי דבר בטרם עת. יש רבים אשר אומרים שלא צריך למהר ולמנות שר מיוחד, אבל אני מאמין שצריך לעשות יותר, אני יודע שצריך לעשות יותר משאנחנו עושים, אבל זה גם ענין של כסף.

דימונה זה מדע או לא מדע? – זה מדע. ים המלח זה מדע או לא? בבאר שבע יש כיום 1,200 אקדמאים וזה מדע או לא מדע?

מר בר-זוהר: אקדמאים, באיזה התחומים?

ראש הממשלה: אני לא יודע איפה מונח עתידה של ישראל בשטחים הרבים, אם בים המלח, בטכנולוגיה או באמנויות אחרות יותר הומניסטיות, או אפילו במדע הרפואה או בגילוי תרופה למחלת הסרטן, תארו לעצמכם שאנחנו היינו מגיעים לזה, או בהשכלה ובחינוך הומוגיטרי. בבאר שבע יש כיום מאות מהנדסים. ואם על באר שבע אנחנו מדברים אספר כאן שאנשי האוניברסיטה העתידה לקום בבאר שבע באו לבקש רשות להתבסס על המעבדות של דימונה וקיבלו על כך תשובה חיובית, ואותו דבר ים המלח ומסתבר שכך כל דבר.

אנשי מדע מקבלים תנאים יותר טובים ומשכורת יותר טובה ואולי אפשר להגיד שיש שנים או שלושה סוגים שצריך להרשות ולתת להם אלא שאני חושש שאז זה יעבור את כל האקדמאים וזה יפול בין שיהיה שר מדע ובין שלא ואנחנו נהרס, ויש שביתות ואני חייב לחשוב וחושב שמרבה מפלגות מרבה שביתות ומרבה דאגות, וכל מפלגה פחות כן יוטב. מוטב לי להדבר בשלוש מפלגות ובמקום 3% להגיע להוספה של 6%.

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]...

<u>ראש הממשלה:</u> אלמוגי אחראי עכשיו לדשנים והיה זמן שהוא היה שר ללא תיק וכל העתונים ידעו וכתוב שלו מסרו לו את הארגון ואת האדמיניסטרציה במשק הציבורי הוא היה עושה קימוצים ואין חשש שמישהו ישאר ללא עבודה; והנה, עכשיו הוא שר והברת דשנים שייכת לו ובאתי ואמרתי לו: גדלן, הלא אמרת, ויש יסוד לחשוב שיש מקום רציני לריאורגניזציה בבית-החרושת הזה שהוא אוכל אותנו בכל פה, במליונים. אבל, מסתבר שהענינים מסובכים, החיים מסובכים, ולמפלגה אין דרך אחרת והיא מוכרחה להגיד: במשך הזמן יהיו בישראל פחות שביתות או שיהיה סידור כזה שלפחות במנגנון הממשלתי ייקבע שאין שובתים סתם כך, זה יארך זמן וזה תלוי הרבה לו לפחות אנשי מפא"י בתוך המנגנון הממשלתי היו עושים מה שהמפלגה מחליטה.

אתם יודעים שהמורים, בראשותו של שלום לוין, שמחים להודיע שאין לנו רוב בקרב המורים, אם כן, שואל שלום לוין: מה אני יכול לעשות? אני רוצה להגיד שיש לי לפעמים חשש וחשד שהם עושים דבר כדי שלא יהיה רוב למפא"י, כי אז מפא"י עלולה להתווכח עם המורים ולעשות סקנדלים.

בעניני המדע, אני לא יודע איך מקימים את הענין, אני מכיר איש בחיפה שהייתי הולך אליו ברגל כדי שילך לענין הזה.

<u>מר בר-זוהר:</u> אני מבקש להעיר כי לצעירי המפלגה, אני מדבר על צעירים בגיל ממש, על הדור אשר התבגר אחרי מלחמת השחרור ואחרי קבלת העצמאות, לא ניתן למעשה חינוך תנועתי יסודי, משום שאי-אפשר היה לתת לו את החינוך שניתן לפני הקמת המדינה ואשר התרכז בכמה יסודות. לעומת זה, אותם הדברים שניתנו והרעיונות הקודמים עמדו בסתירה/מול מחדלים שהיו בעיקר בהסתדרות, ביורוקרטיה מול חזון חברתי. יש סתירה בין החזון והמציאות. ההסתדרות והמפלגה כפי שהן בנויות עמדו בסתירה לחזון יפה, ושאלתי היא: מה אתה כראש ממשלה חושב שאפשר וצריך לעשות לשינויה הארגוני והאידיאולוגי של המפלגה.

<u>ראש הממשלה:</u> אני רוצה שיחה רק על המערך.

<u>מר שורר:</u> צריך לפרסם מקודם את המצע.

<u>ראש הממשלה:</u> אני מבקש להגיד כמה דברים שאינם לרישום.

...22/

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

...

ראש הממשלה: אני יודע שפועלת כבר דמגוגיה אצלנו. כל אדם נולד עם קרחה, אבל יש מי שיש לו קרחת עם שערות ויש מי שיש לו קרחת בלי שערות. כולנו מתבלטים בויכוח, לא כל מלה שקולה.

מהלכות בארץ שמועות כאילו הותיקים, דיינא, גולדה, אשכול וספיר, רוצים להתפטר ממישהו במפא"י והם עושים זאת בעזרתו של סוס טרויאני, ופעם אני שומע מדברים על כך שפרס יעוף מן הבטחון ומישהו אחר ממשרד אחר, כאילו הכל מסודר ומחולק. אם אני אגיד עכשיו מה שאגיד אולי זה עלול לחזק את החששות והחשדות הללו, אבל אספר כי בהתחלת אנשי אחדות העבודה לא רצו לדבר גם על ההסתדרות ואנחנו הצגנו את ההסתדרות כאולטימטום ואמרנו: נצלם את המצב כמו שהוא, יש לכם שני שרים בממשלה, גם להבא יהיו שני שרים שלכם בממשלה, הוא הדין בהסתדרות. כאשר נגיע לאיחוד אני יודע איזה קלפים עלולים להטרף? מי ימות ומי יחיה? אבל עכשיו לא מדובר על איחוד, עכשיו מדובר על מערך.

אני יודע שבמשך השנים נוצרו יחסים לא טובים בין אחדים משני הצדדים, אבל מה יהיה אם אני חושב שאנחנו לא יכולים להרים לבדנו את הענין של חינוך העם הזה, ואת זה אמרתי לא רק בעת השיחות על המערך. פעם אמרתי את זה בעת ויכוח בכתב עם ליבנה ופעם בתשובתי ליערי. אמרתי: תהיכת הגופי שהיתה לנו אנחנו מותחים אותה כדי להקים 500 ישובים ודברים רבים אחרים.

מישהו מכם אמר שההסתדרות נמצאת במצב של ירידה, וזה נכון. בן-גוריון היה מזכירה של ההסתדרות כאשר היא היתה קטנטונת, ובן-צבי המנוח היה מזכירה, ואהרונוביץ, וטבנקין, וראשי השומר הצעיר, ואחר כך היה ארלוזורוב, רמז וגולדה, אלא שלצערי אנחנו לא עולים בכוחות, העליה השלישית לא הביאה אתה כוחות וההיקף הוא גדול ועצום.

מר ברעם: יתכן שחלוקת הכוחות איננה נכונה.

מר בר-זוהר: יש כוחות צעירים לא מוכרים.

ראש הממשלה: לדעתי יש מקום וזה לא יספיק, הכוחות לא יספיקו.

מה היא חברת העובדים אשר רצתה להיות פרוטוטיפ של משק עובדים סוציאלי. אבקש מכם לקרוא את חוברת "ניר" שכתב ברל ותראו מה רצינו לראות בחברת העובדים. אני לא אדבר על ועדי פועלים ומועצות פועלים שגם להם נחוצה אינטליגנציה, אז בשביל זה, חברי היקרים, צריך להגיע לועדי פועלים ולמועצה פועלים, מתוכן העבודה, וזה נחוץ מאד למפא"י.

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]....

<u>ראש הממשלה:</u> תקחו למשל לדוגמה את חברת העובדים, אין לחברת העובדים הנהגה. אני פעם אמרתי לבן-אהרון: האם אתם יודעים רק לבקר? תעשו איחוד, ליהודי כמוך הייתי מציע לתת את הנושא; בן אהרון הוא צעיר ממני, הוא נמרץ ולפעמים אפילו קצת נחפז, אבל זה לא חשוב. לי יש פילוסופיה בענין זה: מנין אתה יודע אם הוא יצליח או לא יצליח? זה כמו שזורקים מישהו לים, אם הוא שוחה - טוב, אם הוא לא שוחה, גם טוב.

או צור למשל, הוא לא איש פיקח מאד אבל מלא בקררת, אז אדרבא, יעשה בבקשה. או גד יעקבי - הוא יודע הכל - אז קח ועשה. עם גד יעקבי התווכחתי ועם דיין התוכחתי, אני טענתי לפני שנתיים עוד שיש יותר מדי חלב בארץ וזה שותה מים, טענתי על האגסים והתפוחים, אמרתי שאפשר לייבא אותם ואז האינדקס ירד אבל לא ראיתי שהם ביצעו את הדברים.

אני לא הייתי מוסר דוקא לבן-אהרון את חברת העובדים, סוף סוף אני ממא"יניק, אבל חשבתי לעצמי: אקח את בן-אהרון וארכיב לו את הכס בדגניה ב' מפני שאני לא רוצה למסור להם את המבצרים, אבל בעצם, מה למעשה אני מוסר שם, מה אני מפחד? כיום זה בלאו הכי בירידה גמורה.

או למשל בנק הפועלים: וכי אתם חושבים שאני מואשר משבעה או שמונה דרקטורים שיש שם?

אבל חברים יקרים, מסורים ונאמנים, יש הרבה דברים אשר טעונים בדיקה, טעונים בדק בית, ובשבילי המערך אחד האמצעים לכך.

אשר להערה בדבר צעירים שאין נותנים להם מה שהם יכולים לשאת, אני רוצה להגיד: בצבא זה לא חכמה, בצבא לוקחים צעירים ועושים מהם קררפורלים, והרמטכל"ים שלנו כולם צעירים. לבן-גוריון היה סגן שר לעניני בטחון שכאשר הוא התחיל בכך הוא היה צעיר לגמרי, גם עכשיו הוא צעיר, והאנשים במשרד הבטחון הם צעירים, ויש נספחים ושליחים, והם אינם זקנים, בני 35 - 40. ורבונו של עולם, המדינה הזו צריכה גם לעבוד. אתם יודעים בודאי שלפי התקנון שלנו בני 65 צריכים לצאת לפנסיה ואני באתי והעברתי תקנה שאם שני הצדדים מעוניינים בהמשך העבודה אז בבקשה, אפילו עד גיל 75, מדינת ישראל זקוקה לידים. ואני רוצה לשאול אתכם: מי עושה את כל התעשיה הצבאית אם לא צעירים? הייתי שר האוצר כעשר שנים, והוציאו עלי שם שאני עובד רק עם צעירים, נכון, אחרי עשר שנים הם נעשו יותר מבוגרים ואינני חושב שבגלל זה צריך לפטר ולגרש אותם. הותיק ביותר באוצר הוא ארנון, איש בעל השכלה כלכלית ואפילו בין תלמידי של פטנקין לא מתגוללים כאלה, וכיום הוא בן חמישים.

...24/

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

...

<u>ראש הממשלה:</u> ובמשרד מסחר ותעשיה קרה כך שהשר בעצמו איננו זקן ולפני עשר שנים היה צ׳וצ׳יק, עכשיו הוא בן חמישים או חמישים ושתים, וכל אנשי המשרד הם צעירים, מדוברת ועד צור.

ומה במשרד החוץ?

ואנשים וחברות כמו גולדה למשל אינם מתגוללים ברחובות, גם לא בעם ישראל ובמפא"י בודאי שלא. כשהיתה אשה כמו סאלד כולנו התברכנו בה, לא עלה בדעתנו להגיד שהיא צריכה להיות צעירה, קבלנו אותה כמו שהיא. בן-גוריון, ואני רוצה להיות תלמידו, רצה שתהיה אשה חברה בממשלה, ואני לא מכיר בארץ בין הצעירים והצעירות שאתם תוכל למצוא לי קנדידטית כחברה בממשלה.

<u>מר בר-זוהר:</u> סנטה.

<u>ראש הממשלה:</u> סנטה עושה משהו.

ואם אלך ואצביע על משרד משרד אוכל להצביע על צעירים רבים, אבן הוא איש צעיר, דיין איש צעיר, אלמוגי רק יצא עכשיו מקליפת הביצה, אני אינני מבין, על מה הבכי?

אני למשל, התחלתי בארץ כפועל בפתח-תקוה. אני עכשיו קרוב לשנתיים ראש ממשלה ואינני בגיל 27. בעצם, אני יכול להגיד שלא הכשלתי גם לא את המפלגה, גם לא את העמלים וגם לא את עצמי. ואני, קרוב לודאי, אהיה ראש ממשלה עוד שנה, עד לבחירות; רמטכ"ל מסתפק בשלוש שנים ואפילו הוא בגיל ארבעים שנה, ובגיל יותר גבוה בודאי אפשר להסתפק.

אני רוצה להגיד משהו שעלול אולי להחשב כהטפת מוסר: נכנסה חולעה איומה בקרב אלה שנקראים צעירים, אני רוצה לקוות שתקום שיכבה אחרת, מפני שמשהו קרה לנוער: צבא, כפתורים, כאילו משהו הפסידו בדרך, והתחילה הדרישה: תן לי, אני יודע יותר טוב; וזה היה אחד האסונות שאכל בנו בכל פה. אמרתי לצעירים: אתה רוצה להיות בצמרת? תתחיל בהנהגת פועלים ומזה תוכל להגיע להנהגת המדינה, אם ה׳ חנן אותך במשהו. כי חברים, הזכרו שהיו שרים שגמרו את הקריירה שלהם מהר מאד. אני אומר שצריך להתחיל מלמטה ומשם לעלות, אז נוצרת מנהיגות אשר צמחה עם העם ומן העם, ואילו עכשיו יש צמיחה רבולוציונריה.

כולם רצו להיות שרים, אולי לא ראש ממשלה מפני שהיתה דרך ארץ בפני בן-גוריון, וזה היה דבר נורא ואיום.

...25/

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ראש הממשלה: כאשר באתי והודעתי למרכז על התפטרותי עשיתי את זה בלב קל וחשבתי אותי המפלגה תמצא אחר, ואולי בן-גוריון לאחר מנוחה של שנתיים יכול לחשוב ולעמוד בראש לתקופה של עוד קדנציה.

מר גולן: יש במפלגה כוחות צעירים שלא מגיעים אליהם.

ראש הממשלה: ישבתי עם גולומב והגנתי בפניו על נצר, שפירא והגוש, ושאלתי אותו: האם דברת עם נצר? האם אתה מכיר את שפירא? הוא איש המרכז החקלאי וחבר מושב , שאלתי את גולומב על כך מפני שהוא שפך עליו אש להבה, וגולומב ענה לי: לא!

אתה אומר שאין מכירים את הצעירים, יכול להיות, אבל אולי הצעירים צריכים לרצות ללמוד משהו .

מר גולן: בענין זה אני רוצה להציע: אני מדבר על המשמרת הצעירה.

ראש הממשלה: ראיתי משהו כתוב בענין זה אבל עדיין לא נתתי את ראשי לענין. אני לא יודע לענות על זה.

מר גולן: אנחנו מתכוונים להעלות את זה בועידה.

ראש הממשלה: בועידה יהיה מה שיהיה על סדר היום.

מר גולן: אם בועדה המתמדת מישהו מעלה הצעה לדיון בקשר לנושאים כלליים אז אם ההצעה איננה מתקבלת אז אפשר להציג הסתייגות.

בועידה הקודמת העלנו את הנושא הזה ואמרו לנו שזה נושא שצריך ללמוד אותו ואמרו לנו להעביר אותו למרכז בסמכות הועידה וכך עשינו אלא שלא נעשה דבר בענין זה. פנינו גם לברקת וגם מזה לא יצא דבר. אנחנו מבקשים רק מסגרת פעולה אשר תוכל להכשיר קאדרים, הצרה היא שלמפא"י אין אפשרות ופנאי לדון בזה.

ראש הממשלה: אם נצא מן הועידה הזו מן הפרשה ומן המערך ומן ההסתדרות, אני אחשוב אותה לועידה מבורכת. לא נראה לי שועידה של 300 צירים תוכל להחליט בנושא כזה.

מר גולן: אז שתתקבל החלטה עקרוניה.

ראש הממשלה: זה יש לך.

מר גולן: לא.

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

<u>ראש הממשלה:</u> אני לא נתתי את ראשי לענין הזה, אולי פסיכולוג יוכל להסביר את זה. פעם זה היה, כך היה עד כה, משחק בידיו של נצר, או דיין או אלמוגי.

<u>מר גולן:</u> לא של זה ולא של זה, מדביקים תוים, לכל אחד יש תו.

<u>ראש הממשלה:</u> אני לא מקבל על עצמי להיות פוסק בענין זה הערב.

יש בים מה שיש בשפת המים, הים מורכב וגם זה מורכב , אבל יכול להיות שזה יותר מדי מפולפל ואולי קצת פחות פלפל זה יעורר יותר "אפטים" - אתם יודעים שגם בגלל הקדחת תבשיל מותר לגרש אשה.

<u>מר גולן:</u> יכול להיות שבלי מסגרת ידביקו לצעירים תג ותו שאינם קיימים.

[illegible]: [illegible]
[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]